

Klinik laborator diagnostikada innovatsion texnologiyalardan foydalanish, muammolar va yechimlar, 2023

**KLINIK LABORATOR
DIAGNOSTIKADA INNOVATSION
TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISH, MUAMMOLAR VA
YECHIMLAR**
**xalqaro ilmiy-amaliy
anjuman**
18 aprel 2023 yil

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi

WWW.SSV.UZ

Toshkent tibbiyot akademiyasi WWW.TMA.UZ

Jumayeva Z.S. Chaqaloqlar gemolitik anemiyasi laborator tahlili	259
Jumayeva Z.S. Ishqoriy fosfataza fermentini klinik laborator tekshirish .	260
Jumayeva Z.S. Ishqoriy fosfataza fermenti o‘zgarishlarini interpretatsiya qilish	262
Kasimova O.O. Parkinson's disease and innovative methods of laboratory diagnosis	263
Kasimova O.O. Early diagnostics of parkinson's disease using the rt-quic (the real-time quaking-induced conversion) system	265
Kasimova O.O. Rt-quic (real vaqtda quaking-induced conversion) tizimi foydalanishda parkinson kasalligining erta diagnostikasi	266
Kasimova S.A., Axatov Sh.Sh., Babadjanova Sh.A. Frequency of occurrence of steroid diabetes mellitus on the background of acute leukemia	266
Khakimov A.A., Soliyev Z. The results of clinical and laboratory studies in patients with disseminated pulmonary tuberculosis	268
Khushbakova G.O., Mukhiddinova F.M., Abdiraimova M.A., Abdiraimova A.N. Laboratory examination of hemoglobin	269
Kodirova M.M. Innovatsion laborator tekshirish usullari	270
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Xo‘shboqova G.O‘. Autoimmun gemolitik anemiya klinik laborator diagnostikasi	272
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Mieloid leykemoid reaksiyalarning klinik ahamiyati	275
Kurbonova Z.Ch., Xo‘shboqova G.O‘., Baltayeva F.G. Covid-19 bilan kasallangan bemorlarda gematologik ko‘rsatkichlar tahlili	277
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Xo‘shboqova G.O‘. Autoimmun gemolitik anemiya etiopatogenetik aspektlari	279
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Surunkali kasalliklar anemiyasi klinik laborator diagnostikasi	280
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Eritremiya klinik laborator diagnostikasi	282
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Qon yaratish tizimi o‘sma kasalliklari etiopatogenetik aspektlari	285
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Leykositoz va uning klinik ahamiyati	287
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Limfositlar va monositlar leykemoid reaksiya klinik ahamiyati	289
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Mielom kasalligi klinik laborator diagnostikasi	290

Gemolizinlar komplementni faollashtiradi, bu qon tomir ichidagi membranani shikastlaydi. Autoimmun gemolitik anemiyaning bu shaklida infeksiya agent eritrotsitlarning antigen tuzilmalariga o'xshab qolishi yoki birinchi bosqichda ularni biroz o'zgartirishi mumkin, bu esa keyinchalik autosensibilizatsiyaga olib keladi.

Autoimmun gemolitik anemiya rivojlanishida ko'pincha antitelalarning ikkita sinfi ishtirok etadi: IgG va IgA yoki IgG va IgM, shuningdek, ushbu kasallikning patofiziologiyasini ham, davolashini ham aniqlaydigan komplement. IgM komplementni faol ravishda fiksatsiya qiladi; bevosita Kumbs testi odatda manfiy hisoblanadi. Ushbu toifadagi bemorlarda splenoektomiya gemolizning to'xtashiga olib kelmaydi, chunki jigar fagotsitlari eritrotsitlarni yo'q qilishda faol ishtirok etadi.

Adabiyotlar.

1. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Цитологик ташхисга кириш: ўқув қўлланма. Тошкент, 2022. 137 б.
2. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Цитологик ташхисга кириш: электрон ўқув қўлланма. 2022, 146 б.
3. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Лаборатория иши: ўқув қўлланма. 2023, 150 б.
4. Babadjanova Sh.A., Kurbonova Z.Ch. Qon kasalliklari: o'quv qo'llanma. 2023, 156 b.
5. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 140 b.
6. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: elektron o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 176 b.
7. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova S.A. Sitologik tashxisga kirish: o'quv qo'llanma. Toshkent, "Hilol nashr", 2021. 152 b.
8. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Sitologik tashxis asoslari: o'quv – uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2022. 47 b.
9. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Sitologik diagnostika asoslari: o'quv – uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2022. 47 b.
10. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Saidov A.B. Gematologik kasalliklar sitologik diagnostikasi: o'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2021. – 56 b.
11. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Sayfutdinova Z.A. Laboratory work: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2023.
12. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Sayfutdinova Z.A. Introduction to cytological diagnostics: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2023.

SURUNKALI KASALLIKLAR ANEMIYASI KLINIK LABORATOR DIAGNOSTIKASI Kurbanova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Toshkent tibbiyot akademiyasi

Surunkali kasallikning anemiyasi yuqumli, yallig'lanish yoki onkologik kasalliklarga chalingan bemorlarda rivojlanadigan anemiyaning keng tarqalgan

turidir. Yallig'lanish anemiyasining o'ziga xos xususiyati qon zardobidagi temirning kamayishi hisoblanadi. Biroq, haqiqiy temir tanqisligidan farqli o'laroq, bu iz element makroflaglarda saqlanadi va shuning uchun uning tanadagi zaxiralari ko'payishi mumkin, shuning uchun boshqa nom taklif qilindi - "retikuloendotelial sideroz bilan temir tanqisligi anemiyasi".

Surunkali kasallik anemiyasi anemiyaning eng keng tarqalgan turlaridan biri bo'lib, temir tanqisligi kamqonligidan keyin ikkinchi o'rinda turadi.

Surunkali kasallikning anemiya etiologiyasi ko'p qirrali va kam tushunilgan. Surunkali kasalliklar kamqonligi yuqumli, revmatik va neoplastik kasalliklar, SYE, SBK, kandli diabet, jigar sirrozi va boshqalar bilan birga keladi.

So'nggi o'n yilliklardagi tadqiqotlar surunkali kasalliklar kamqonligining multifaktorial patofizyologik mexanizmlarini yaratishga imkon berdi. Shunday qilib, o'tkir infeksiya yoki surunkali kasallik paytida yallig'lanishga qarshi sitokinlarning sekretsiyasi asosiy temir regulyator gormoni geptsidinning ortiqcha sintezi orqali tizimli temir almashuvini o'zgartirishi mumkin. Bundan tashqari, gepcidin hujayralardan temirning chiqishini inhibe qiladi, ferropoetin faolligini bloklaydi va gepsidinning ortiqcha bo'lishi qon zardobidagi temirning pasayishining asosiy sababidir va natijada surunkali kasalliklar anemiyasida kuzatiladigan normal eritropoezning buzilishi.

Surunkali kasalliklar kamqonligining asosiy xususiyati - retikuloendotelial tizimning bir qismi bo'lgan makroflaglarda temirning to'planishi va qondagi temir miqdorining pasayishi. Natijada, temir suyak iligidan eritropoez uchun mavjud bo'lmagan boshqa makrofag omborlariga qayta taqsimlanadi, tanadagi temirning etarli yoki yuqori miqdoriga qaramasdan ("funktional temir tanqisligi").

Surunkali kasallikning kamqonligi rivojlanishining yana bir muhim omili - yallig'lanishga qarshi sitokinlarning haddan tashqari ishlab chiqarilishi tufayli eritropoetinning etarli darajada kam ishlab chiqarilishi.

Anemiyaning ushbu shakliga xos klinik ko'rinishlar mavjud emas. Aksariyat hollarda asosiy kasallikning belgilari anemiyadan ustun turadi, ammo ba'zida anemiya sindromi uning birinchi namoyon bo'lishi mumkin. Surunkali kasallikning kamqonligida charchoq, umumiyholsizlik, terining oqarishi, yurak urishi, nafas qisilishi va jismoniy mashqlar tolerantligining pasayishi kuzatilishi mumkin. Shuni ta'kidlash kerakki, bir qator surunkali kasalliklarda anemiya sindromiga olib keladigan boshqa omillar ham mavjud: temir tanqisligi, vitamin B12 etishmovchiligi, foliy kislotasi etishmovchiligi, takroriy qon ketish, gemoliz, eritropoetinning mutlaq etishmovchiligi bilan surunkali buyrak etishmovchiligi, suyak ko'migi infiltratsiyasi. gemoblastozlar yoki havfli o'sma metastazlari.

Diagnostika algoritmi anemiya va surunkali kasallikning kamqonligiga olib kelgan kasallikning o'zini aniqlash uchun zarur bo'lgan tekshiruvlardan iborat.

Majburiy diapazondagi tibbiy xizmatlar ro'yxati: umumiy qon tahlili, qon zardobida temir darajasini aniqlash.

Majburiy diapazondagi ma'lumotlar etarli bo'lmaganda yoki davolanishning samarasiz bo'lgan taqdirda qo'llaniladigan qo'shimcha tibbiy xizmatlar ro'yxati: qon zardobidagi transferrin, ferritin, zardobning umumiy temir

bog'lash qobiliyati, transferrinning to'yinganligini, C-reaktiv oqsil, sideroblastlar va siderositlar, endogen eritropoetinni aniqlash, suyak ko'migi surtmasini sitologik tekshirish (miyelogramma).

Surunkali kasallikning kamqonligi uchun umumiy qon tahliliga misol: gemoglobin - 70 g / l; eritrotsitlar — $2,3 \times 10^{12}/l$, rang ko'rsatkichi 0,91, gematokrit — 24%, eritrositlar hajmi (MCV) — 90 fl, eritrositdagi gemoglobin miqdori (MCH) — 30,4 pg, trombositlar - $200 \times 10^9/l$, leykotsitlar — $9,9 \times 10^9/l$. Leykotsitlar formulasi: neytrofillar - 60%, limfotsitlar - 31%, monositlar - 9%, EChT 35 mm/soat.

Adabiyotlar.

1. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Цитологик ташхисга кириш: ўқув қўлланма. Тошкент, 2022. 137 б.
2. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Цитологик ташхисга кириш: электрон ўқув қўлланма. 2022, 146 б.
3. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Лаборатория иши: ўқув қўлланма. 2023, 150 б.
4. Babadjanova Sh.A., Kurbonova Z.Ch. Qon kasalliklari: o'quv qo'llanma. 2023, 156 b.
5. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 140 b.
6. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: elektron o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 176 b.
7. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova S.A. Sitologik tashxisga kirish: o'quv qo'llanma. Toshkent, "Hilol nashr", 2021. 152 b.
8. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Sitologik tashxis asoslari: o'quv – uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2022. 47 b.
9. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Sitologik diagnostika asoslari: o'quv – uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2022. 47 b.
10. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Saidov A.B. Gematologik kasalliklar sitologik diagnostikasi: o'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2021. – 56 b.
11. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Sayfutdinova Z.A. Laboratory work: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2023.
12. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Sayfutdinova Z.A. Introduction to cytological diagnostics: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2023.

ERITREMIYA KLINIK LABORATOR DIAGNOSTIKASI

Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A.

Toshkent tibbiyot akademiyasi

Polisitemiya - surunkali mieloproliferativ leykoz bo'lib, unda yetuk eritrotsitlar o'simta substrati bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, suyak iligining granulotsitar va megakaryotsitar qatorlarining ko'payishi kuzatiladi.